

Bestuursverslag NOWHERE 2023

Voor Productiehuis Nowhere was 2023 een goed jaar. Het productiehuis met het landelijke programma voor spoken word Poetry Circle is niet alleen gegroeid, maar heeft ook haar impact vergroot door programma's kwalitatief door te ontwikkelen en door nieuwe partnerschappen aan te gaan.

De meest explosieve groei betrof het aantal makers dat een account instelde en het aantal uren dat deze makers onze studio's huurden. Door deze ontwikkeling barst ons cultuurpand bijna uit zijn voegen; het bruist van de activiteit. Het maakt van Nowhere – naast ontwikkelaar van talent – ook een onmisbare plek voor training, experiment en ontmoeting.

De Poetry Circle breidde zich in 2023 verder uit – met een nieuwe Circle in Haarlem, in samenwerking met de Schuur. Ook waren er voorbereidingen voor een Circle 025 | Nijmegen in 2024, in samenwerking met Wintertuin. Daarnaast ontwikkelde het programma in kwalitatieve zin. We organiseerden trajecten voor makers met professionele ambities of een beginnende beroepspraktijk. We zagen een toenemende vraag van (autodidacte) makers naar professionaliserings- en maaktrajecten én een toenemende belangstelling van (podium) kunstinstellingen voor juist deze makers. Deze toenemende belangstelling van beide kanten, zegt ook iets over de naam die Nowhere/Poetry Circle inmiddels heeft, als ontwikkelaar van nieuw en 'onverwacht', autodidact talent.

Zo stroomde talent door naar #Nieuwe Stukken, Slow Writing Lab en begeleidden we gevorderde makers in ons eigen ontwikkelingstrajecten Full Circle (voor Poetry Circle Alumni) en Wolk III (voor Brabants schrijftalent). Full Circle-deelnemer Nour Jordan zagen we vervolgens terug in het Frascati-programma voor makers die nieuwe perspectieven tonen. Daar zagen we overigens ook Poetry Circle-alumni en coaches Houda Bibouda, Benzokarim en Jorgen Gario. Net zoals we alumni en coach Daniëlle Zawadi op Oerol konden bewonderen.

Bij Poetry Circle 2023 sprong in het algemeen de toename aan partnerschappen in het oog. Zo kwam er een atelierruimte beschikbaar bij de Rijksakademie, startten we een samenwerking met Poetry International en maakten we een festivalvoorstelling met Over het IJ festival en Brainwash. Ook programmeerden we een *poetry late night* in samenwerking met Bellevue/Mensen Zeggen Dingen.

Ook het Nowhere-programma kende vele nieuwe partnerschappen, met bijvoorbeeld een Nowhere-programma in het Van Gogh Museum, een productie van Nowhere-maker (Oliver Wagstaff) op Over het IJ festival, een samenwerking met Amsterdam Museum op Jeugdland onder leiding van de nieuwe programmamaker Jeugdland Ylja Band.

Tenslotte richtten wij ons programmapartnerschap met Jeugdland in 2023 op een andere manier in. We stelden een programmamaker aan die zich duurzaam bezig ging houden met de (door)ontwikkeling van culturele maakprogramma's op Jeugdland. Na de verzelfstandiging van Jeugdland in 2020, hebben we een partnerschap ontwikkeld met de nieuwe Stichting Jeugdland. In

dit partnerschap halen beide partijen het beste in elkaar naar boven: Nowhere als programma-ontwikkelaar en Jeugdland als exploitant.

Verder richtten wij ons in 2023 op verdere bezinning en visievorming. Enerzijds als reflectie op een periode van grote fysieke, digitale en programmatische vernieuwing. Maar ook als brandstof voor het schrijven van ons nieuwe Kunstenplan. We trokken de conclusie: 'Wij zijn in essentie een (talent)ontwikkelingsorganisatie en richten ons bij de doorontwikkeling van makers op autodidacten en geschoolde kunstenaars in minder erkende kunstvormen. We begeleiden deze kunstenaars/artiesten *tot aan* hun eerste stap(pen) in het professionele kunstenveld.'

Hoewel wij moeiteloos innovatieve programma's lijken te realiseren die ook nog kunnen rekenen op warme belangstelling, is binnen de organisatie de nasleep van de coronaperiode en de ongekende opwaartse prijsontwikkelingen nog goed voelbaar. De opstart van de programma's in 2022, na corona, zorgde in 2022 voor een grote druk op het personeel en een wankele financiële basis. Niettemin kregen we in 2022 anders dan in 2021 wel weer perspectief, op basis waarvan we voldoende extra financiële middelen konden werven voor het programmajaar 2023. Hierdoor konden we de teams op sterkte houden. Deze betrekkelijke financiële en organisatorische rust heeft in 2023 ruimte geschapen om de banden met culturele partners aan te halen en nieuwe ontwikkelmogelijkheden voor onze makers mogelijk te maken. Daarnaast kon deze 'rust' ook worden gebruikt om financieel, administratief en organisatorisch punten op de i te zetten. Toch was deze rust betrekkelijk. De teams en onze organisatie hadden we op orde, maar de extreme prijsontwikkelingen niet. Er zat een grens aan de hoeveelheid extra fondsen die wij konden werven voor 2024, al helemaal omdat wij in dezelfde periode drie Kunstenplannen moesten opleveren.

Wij voorzagen daarom een groot tekort in 2024. Hetzelfde probleem diende zich ook aan bij het maken van de Kunstenplannen. Als wij op hetzelfde niveau wilde blijven opereren, konden wij niet anders dan een fors hogere begroting en aangevraagd bedrag indienen.

Door organisatorische in te grijpen, één vertrekkende medewerker niet te vervangen en een ander vertrekkend teamlid pas per 1 januari 2024 te vervangen konden we de voorziening die wij oorspronkelijk in 2023 nodig zouden hebben in zijn geheel naar 2024 doorschuiven. Daarmee is het voorziene tekort op de begroting in 2024 minder existentieel. Niettemin staat er voor Nowhere/Poetry Circle veel op het spel en is verder afschalen bij gelijkblijvende financiering onvermijdelijk. Wij kijken dan ook met spanning uit naar de beoordeling van onze Kunstenplannen 2025-2028.

Exploitatie, reservepositie en eigen inkomsten

De totale **omzet** in 2023 bedroeg € 1.374.907,-. De totale **lasten** bedroegen € 1.390.940,-. Er is een **negatief exploitatieresultaat** van -€14.019,-. Dit verlies wordt onttrokken aan de algemene reserve, die hiermee daalt van € 97.358,- naar € 83.339,-. De algemene reserve bedraagt daarmee 6,1% van de omzet, wat lager is dan het streefbedrag van omstreeks 10% van de omzet. Naast de algemene reserve bestaat er een bestemmingsreserve die is opgebouwd in het eerste jaar van het Kunstenplan 2021-2024. In dit coronajaar hielden wij programmabudget over. Er is € 8.500,-

gedoteerd aan de voorzieningen voor het meerjarenonderhoudsplan.

Baten

De totale **omzet** bedroeg in 2023 € 1.374.907,-. Ten opzichte van de omzet in 2022 (€ 1.264.140,-) is dat een stijging van € 110.767,- (+8,8%). Ten opzichte van de jaarbegroting valt de omzet €95.174,- (-6,5%) lager uit.

De stijging van de omzet **ten opzichte van 2022**, bestaat uit:

1. hogere directe opbrengstenvan €55.891,-;
2. hogere bijdragen uit subsidies van €54.876,-.

De hogere *opbrengsten* (+€55.891,-) komen grotendeels door een stijging van de overige directe inkomsten á €45.029,-. Het meest opvallend is een stijging van 49% aan inkomsten uit scholenprojecten ('workshops, educatie') naar €84.195,- in 2023. We merken dat we door het Cultuurcoaches-project meer scholen aantrekken uit het vmbo en praktijkonderwijs, wat deze stijging deels verklaart. Ook stegen de inkomsten uit de verhuur van onze studio's (onderdeel van 'overige' inkomsten) met €13.928,- naar €67.171,-. De bezetting van onze studio's steeg opnieuw, vooral doordat meer makers een account aanmaakten en een ruimte huurden voor 5 euro per uur.

De inkomsten uit uitkoop daalde van €35.548,- in 2022 naar €18.928,- in 2023, maar dit wordt deels gecompenseerd doordat we een hogere bijdrage ontvingen van coproducten (een stijging van €6.416,- naar €15.690,-).

De indirecte inkomsten stegen van €26.384,- naar €43.320,- door detachering van onze medewerkers en doorbelasting van onkosten.

Tot slot stegen de inkomsten uit private fondsen van €57.849,- naar €70.010,-. Dit is een voortzetting van de trend dat we sinds corona weer meer in staat zijn geweest om plannen te maken en fondsen aan te vragen – met succes.

De omzet uit *subsidies* steeg ten opzichte van 2022 met +€54.876,-.

Hoewel we in 2023 voor het eerst geen gebruik meer maakten van steunmaatregelen i.v.m. corona (subsidie die in 2022 nog goed voor €70.100,- aan inkomsten, deels geboekt als structurele, deels als incidentele subsidie), stegen onze structurele subsidies met zo'n €45.000,- aan loon- en prijscompensatie. Daarnaast ontvingen we in 2023 een bijdrage van het Herstelpakket Jonge Cultuurmakers van Fonds voor Cultuurparticipatie, ter hoogte van €49.473,-, voor activiteiten die de kansen op de arbeidsmarkt van jonge mensen (makers) vergroot.

Van de gemeente Amsterdam ontvingen we in 2023 een incidentele subsidie á €16.616,- voor het aanleggen van een hellingbaan voor rolstoelgebruikers naar onze tuin.

Er werd t.o.v. 2022 ruim 70 duizend euro meer AFK-subsidie geboekt voor het project Cultuurcoaches, dat een vlucht nam in 2023. Ook kregen we een tweejarige toezegging á €80.000 van het Fonds voor Cultuurparticipatie voor het project Cultuurcoaches. Hiervan werd de eerste €34.255 besteed in 2023.

Wat sterk daalde waren de inkomsten uit de subsidie van de Provincie Brabant, voor het ontwikkeltraject voor Brabantse schrijvers, WOLK 2. Waar wij in 2021-2022 nog de aanvragende partij waren, is deze taak in 2023-2024 – bij WOLK 3 – voorbehouden aan onze Eindhovense projectpartner Watershed, waardoor onze inkomsten (en uitgaven) voor dit project nu veel lager zijn.

Tot slot ontvingen we in 2023 van Fonds Podiumkunsten weer een subsidie voor het traject #nieuwestukken, dat in 2022 stillag.

De lagere omzet van **€ 95.174,- ten opzichte van de jaarbegroting**, is te verklaren door:

1. €5.813,- lagere opbrengsten dan geprognosticeerd;
2. €89.361,- lagere bijdragen uit subsidies dan voorzien.

De *opbrengsten* vielen €5.813,- lager uit dan begroot. Hoewel onze directe inkomsten bijna 50.000 euro hoger uitvielen dan begroot – door hogere inkomsten uit educatie en verhuur – haalden we zo'n 63.000 euro minder fondsen binnen dan begroot. De druk om fondsen te werven bleek te hoog, in een jaar dat we ook de nieuwe meerjarenplannen voorbereidden. Dus hoewel we veel succes hadden met de aanvragen die we wél deden, ontbrak de tijd om alle geplande aanvragen te de deur uit te doen. Zo waren we voornemens een organisatiesubsidie aan te vragen bij het VSB Fonds (nu gepland in 2024) en wilden we extra geld werven voor de inrichting van het pand. Hiervoor stond al €40.000 klaar van het Steunfonds Amsterdam, een bedrag dat we noodgedwongen hebben doorgeschoven naar dit jaar, omdat we het nog moeten matchen met andere aanvragen. We willen in 2024 een nieuwe poging doen om hiervoor extra gelden te werven.

Dat de *subsidies* €89.361,- lager uitvielen dan in de jaarbegroting stond, komt vooral doordat we een bedrag uit onze bestemmingsreserve á €57.500, ten onrechte hadden begroot als inkomsten uit 'overige structurele subsidie'. We hebben deze bestemmingsreserve in coronajaar 2021 gevormd als buffer, uit het overschot op onze exploitatie. Begin 2023 dachten we nog dat we deze voorziening datzelfde jaar nodig zouden hebben, maar hoewel onze vaste inkomsten tegenvielen, waren onze eigen inkomsten óók hoger dan verwacht. De verwachting is nu dat 2024 – het laatste jaar van de subsidieperiode – financieel het meest pittig wordt door alle prijsstijgingen. Het laten vrijvallen van een bestemmingsreserve aan het einde van deze subsidieperiode, in het zwaarste jaar, voelt bij nader inzien als een meer logische keuze, dan het laten vrijvallen in 2023.

Daarnaast waren er nog een aantal zaken niet geprognosticeerd. De loon- en prijscompensatie á €18.944,- van Fonds voor Cultuurparticipatie was ten tijde van de jaarbegroting nog niet bekend. Ook de prijscompensatie van het Letterenfonds (€3.482,-) was nog niet begroot. Dit waren meevallers.

Het project Cultuurcoaches was iets omvangrijker in 2023 dan begroot (zo'n 14.000 euro meer inkomsten/uitgaven dan begroot). Het project WOLK daarentegen kwam wat langzaam op gang, en was daardoor goed voor minder inkomsten dan begroot. Tot slot waren er inkomsten geprognosticeerd van het Fonds voor Cultuurparticipatie, onder meer voor het project

Cultuurcoaches, waarvan we €6.000 minder subsidie spendeerden in 2023 dan begroot. Dit schuift door en wordt in 2024 alsnog gebruikt. De FCP-ontwikkeltrajecten van Robbie Wallin en Joost van Kersbergen werden beiden niet afgerond. Beide makers zullen dit wel doen in 2024. In totaal werd er €49.145,- minder incidentele subsidie van FCP geboekt (onder 'Incidentele subsidie overige') dan begroot. Dit bedrag wordt zoals gezegd in 2024 alsnog geboekt en uitgegeven.

Lasten

De totale **lasten** bedroegen in 2023 €1.390.940,-.

1. **Ten opzichte van 2022** stegen de lasten met €108.111,-. De beheerlasten stegen met €84.720,- en de activiteitenlasten met €23.390,-.
2. **Ten opzichte van de jaarbegroting** vielen de lasten €65.419,- lager uit dan geprognosticeerd. De beheerslasten waren €63.078,- hoger dan begroot en de activiteitenlasten vielen €128.497,- lager uit.

Beheerslasten Personeel

De *personele beheerlasten* á € 216.350,-:

- Stegen ten opzichte van 2022 met €57.865,-.
- Stegen ten opzichte van de begroting met €44.130,-.

De toename van de personele beheerlasten **ten opzichte van de begroting** is voor ruim de helft te verklaren door een correctie van de accountant. Er is ruim €23.000,- aan reserveringen geboekt voor de vakantiedagen die het personeel nog te goed heeft. Dit is de eerste keer dat dit meegenomen is in de exploitatierekening, aangezien dit een verplichting is van de accountant (eerder was dit niet opgemerkt). De andere helft komt doordat de onkosten voor personeel flink stegen, denk aan reiskosten, kosten voor scholing en telefoongebruik. Ook stegen de kosten van de ziekteverzuimverzekering flink (+€5700,-).

De stijging ten opzichte van 2022 is te verklaren met dezelfde argumenten. De kosten stegen en er werd voor het eerst een reservering opgenomen voor vakantiedagen.

Beheerslasten Materieel

De *materiële beheerlasten* (€268.099,-);

- Stegen ten opzichte van 2022 met €26.855,-.
- Stegen ten opzichte van de jaarbegroting met €18.948,-.

Ten opzichte van 2022 stegen de kosten opnieuw over de gehele linie, denk aan huisvestingslasten, schoonmaak, vuilafvoer, energie, administratie, contributies en afschrijvingen. Waar we in 2022 nog een flinke kostenpost hadden voor het bouwen van ons CRM-systeem (á €10.000), was afgelopen jaar een grote eenmalige uitgave het aanleggen van een hellingbaan naar de tuin á zo'n €20.000,-.

Ten opzichte van de begroting lijken de huisvestingslasten (€148.616,-) mee te vallen (-€15.285), wat voor het grootste deel te verklaren is doordat hier verzekeringen begroot waren die op andere posten (bureaunkosten, onkosten werknemers) geboekt zijn. De bureaunkosten waren iets

hoger dan begroot, net als de afschrijvingen. Het grootste verschil zien we in de onderhoudskosten. Hier is het aanleggen van de hellingbaan á €20.000,- geboekt, een uitgave die niet meegenomen was in de jaarbegroting.

Activiteitenlasten Personeel

De personele activiteitenlasten á €798.433,-;

- Stegen ten opzichte van 2022 met €61.517,-.
- Vielen €34.057,- hoger uit dan de jaarbegroting.

De stijging **ten opzichte van 2022** komt deels door verdere invoering van fair pay. De kosten voor de directie bleven nagenoeg gelijk, maar de kosten voor het programmteam á stegen met €40.993,- naar € 297.833,-. Dit komt voornamelijk door een uitbreiding van het programmteam met 1 fte – het volledige team beheer en programma groeide hierdoor van 8,84 in 2022 naar 9,78 in 2023. Bij team Nowhere namen we Ylja aan, die het programma op Jeugdland organiseert (0,56 fte). Dit wordt grotendeels gefinancierd door Stichting Jeugdland. Bij team Poetry Circle kwam eind 2022 Mahat het team versterken, die we aannamen om de grote druk op het Poetry Circle-team te verlichten.

De kosten voor workshopmasters stegen met €12.115,- naar €289.805,- en de overige freelance inhuur steeg met €8.056 naar €145.684,-. Deze stijging komt door een bescheiden verdere uitbreiding van het programma ten opzichte van 2022. Vooral het project Cultuurcoaches kwam in 2023 op stoom.

Ten opzichte van de begroting vielen de *totale* activiteitenlasten (personeel & materieel) lager uit. Dit kwam doordat we aantal begrote incidentele projecten deels vooruitschoven naar 2024.

Dat daarentegen de *personele* activiteitenlasten toch €34.057,- hoger uitvielen dan we hadden begroot, komt vooral doordat we meer freelance personeel inhuurden dan in de jaarbegroting was geprognosticeerd (+€56.499,-). Het team koos er namelijk voor om een deel van het materiele budget, in te zetten voor personele lasten.

De personele lasten van het team vielen zo'n €20.000 lager uit dan begroot, omdat we twee medewerkers hadden die in het najaar het team verlieten, en die pas in het nieuwe jaar (deels) werden vervangen.

Activiteitenlasten Materieel

De materiële activiteitenlasten á € 108.057,-;

- Daalden ten opzichte van 2022 met €38.126,-.
- Waren €162.554,- lager dan begroot.

De daling **ten opzichte van 2022** ligt aan andere keuzes en andere incidentele projecten. Zo gaven we over de gehele linie minder uit aan communicatie en marketing (een daling van €12.022,- naar €17.085,- in 2022). Het team koos ervoor om in plaats hiervan meer geld te reserveren voor freelancemedewerkers. De locatiekosten ('inrichting locatie') daalden van €41.565,- in 2022 naar €29.532,-. De overige uitvoeringskosten daalden van €48.073,- naar €20.360,-. Dit kwam deels door een daling van de uitgaven aan materiaalkosten. In 2022 bouwden we nog een nieuw speelkasteel op Jeugdland dat ruim €11.000 kostte, in 2023 hadden we die kostenpost niet. Ook stond er in 2022 een bedrag van €20.000, aan niet gespecificeerde kosten (uren van een projectpartner) geboekt op 'overige uitvoeringskosten'.

De materiaalkosten vielen veel lager uit **dan de begroting** van 2023, een verschil van maar liefst €162.554,-. Dit komt vooral door een grote, nog niet nader gespecificeerde post á €186.497,- die begroot stond op 'overige uitvoeringskosten'. Een deel van dit (project)budget is besteed aan freelancers, waardoor de post freelancers ruim €50.000,- hoger uitviel dan begroot (zie de toelichting bij de personele activiteitenlasten hierboven). Daarnaast zijn er een deel van het projectbudget van Cultuurcoaches, WOLK 3 en van de ontwikkeltrajecten van Joost van Kersbergen en Robbie Wallin doorgeschoven naar 2024, omdat deze budgetten nog niet waren uitgegeven in 2023. Dit is terug te zien in de daling van de overige uitvoeringskosten. Tot slot koos het team ervoor om budget voor marketing eveneens in te zetten voor extra freelance mankracht.

Conclusie

Het percentage eigen inkomsten in 2023 was met 31% iets hoger dan in 2022 (29%), wat weer ietsje hoger was dan in 2021 (24%) en 2020 (22%). In ons meerjarenplan streven we naar een eigeninkomstenpercentage van 35%. Als het gaat om private inkomsten kampten we in 2022 nog met de nasleep van corona. In 2023 zijn er al onze subsidieaanvragen gehonoreerd. Voor 2024 zijn er ook al een aantal aanvragen gehonoreerd en zijn we nog bezig met aanvullende aanvragen. Ook zit de verhuur en het gebruik van ons pand door makers nog steeds in de lift, waardoor onze inkomsten uit verhuur vorig jaar steeg. We verwachten dat deze groei in 2024 nog iets doorzet. Vorig jaar hebben we heel veel onderwijsprojecten binnengehaald. We durven niet te hopen dat we dit jaar wederom zo ontzettend veel scholenprojecten binnenhalen. Alles bij elkaar zetten we erop in de gestage groei aan eigen inkomsten voort te zetten.

Ondanks het feit dat het qua programma een zeer succesvol jaar was, sluiten we – net als vorig jaar - toch met een verlies, van dit keer -€14.019,- af, waardoor we verder interen op onze reserves. Wel hebben we nog een bestemmingsreserve programmering van €50.000 die we eind 2024 vrij willen laten vallen in de algemene reserve. Deze bestemmingsreserve is aangemaakt in 2021, toen we door de corona lockdowns niet in staat waren als ons programmabudget op te maken. Aangezien de kosten door inflatie en fair pay in de twee jaren erna de pan uit rezen, en

onze algemene reserve hierdoor daalde, en we komend jaar krapper in onze jas zitten dan ooit, blijkt deze programmareserve broodnodig.

Hoewel we afgelopen jaar eerst positief uit leken te komen dankzij extra inkomsten uit verhuur en scholenprojecten, viel dat uiteindelijk tegen door een correctie van de accountant – waarbij we een reservering voor vakantiedagen van het personeel moesten meenemen als kostenpost.

We zetten alles op alles om onze reserves komend jaar weer wat aan te vullen en verder te bouwen aan een stevig gefundeerd programma. Dat er een grote vraag is naar wat we doen moge duidelijk zijn. We hebben een groter, hechter en ambitieuzer team dan ooit. De organisatie is qua inrichting van de processen nog nooit zo op orde geweest. Het wordt aanpoten, maar we hebben volop plannen en bakken goede moed.

Exploitatie Poetry Circle Nowhere

De exploitatiebegroting van Poetry Circle bestaat uit 2 delen: één voor de meerjarensubsidie van Fonds voor Cultuurparticipatie en één voor de tweejarige subsidie van het Nederlands Letterenfonds. In beide exploitatiebegrotingen zijn andere kosten en projecten opgenomen – ze overlappen dus niet.

We maken eerst een vergelijking tussen het resultaat van 2023, de oorspronkelijk bij het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP) ingediende meerjarenbegroting en de resultaten van vorig jaar (2022).

Vervolgens maken we een vergelijking tussen het resultaat van 2023, de bij Nederlands Letterenfonds ingediende tweejarige begroting en de resultaten van 2022.

Toelichting FCP-model exploitatierekening PCN

Baten

De **omzet** van Poetry Circle binnen de FCP-begroting bedroeg €349.566,-.

- Ze steeg met €735,- ten opzichte van 2022 (€348.831,-).
- Ze was €30.796,- hoger dan geprognosticeerd in de meerjarenbegroting 2021-2024.

Ten opzichte van 2022 stegen de eigen inkomsten met €26.638,-. Dit is voor €12.500,- toe te schrijven aan extra binnengehaalde projectsubsidies, voor de Poetry Circle Manifestatie. Ook stegen de directe inkomsten over de gehele linie. Deze extra eigen inkomsten waren een direct gevolg van het feit dat we corona in 2023 echt achter ons konden laten.

Ze compenseerden de extra subsidie-inkomsten uit loon- en prijscompensatie en coronasubsidie die we in 2022 nog kregen/hadden bewaard voor 2022, en die we in 2023 níet ontvingen. Wel ontvingen we in 2023 een loon- en prijscompensatie ter hoogte van €18.944 van het Fonds voor Cultuurparticipatie.

We ontvingen in 2023 van Fonds voor Cultuurparticipatie 49.473 uit het Herstelpakket Jonge Cultuurmakers. Hiervan is 4.900 geboekt binnen onze structurele begroting van Fonds voor Cultuurparticipatie. Uiteraard is wel het hele bedrag meegenomen in de exploitatie, maar we hebben het geld breder ingezet voor jonge cultuurmakers, ook binnen het Nowhere-programma, en derhalve dus ook een aanzienlijk deel van het budget daar geboekt.

Het verschil ten opzichte van de meerjaren FCP-begroting voor 2021 tot 2024 komt deels door de stijging aan structurele subsidie: zo steeg onze structurele subsidie van het Fonds voor Cultuurparticipatie van €145.000,- in de meerjarenbegroting naar €172.444,- in 2023. Onze eigen inkomsten vallen zo'n €5.000,- lager uit dan in de meerjarenbegroting was geprognosticeerd. Enerzijds stegen de directe opbrengsten over gehele linie, met in totaal €10.822,- naar €99.722,-. Tegelijkertijd daalden de inkomsten uit private fondsen: we hadden gerekend op €34.870,- aan fondsen, terwijl we in 2023 uiteindelijk €17.500,- binnenhaalden. We hebben in de meerjarenbegroting een wat optimistische inschatting gemaakt van de extra subsidies die we konden binnenhalen, in een tijd dat er nog geen corona speelde en we uitgingen van het maken van grote festivalvoorstellingen, waarvoor we extra geld wilden werven.

Lasten

De **uitgaven** van Poetry Circle Nowhere (€366.876,-);

- Stegen ten opzichte van 2022 met €14.871,-;
- Waren €33.106,- hoger dan begroot.

Ten opzichte van 2022 stegen de *beheerlasten* (in totaal €78.632) met €313,-. Enerzijds daalden de personele beheerlasten, door een andere toerekening van de uren van de directie (naar rato over de programma's Poetry Circle en Nowhere). Anderzijds stegen de materiele beheerlasten, door stijging van de prijzen van kantoorhuur, bureaustkosten en administratie.

De *activiteitenlasten* (in totaal 288.244,-) stegen met €14.558,-. Vergeleken met 2022 stegen alleen de personele activiteitenlasten, met €18.694,- naar €246.110,-. De materiële lasten daalden juist, met -€4.136,- naar €42.134,-. Er werd dus in verhouding een iets groter bedrag uitgegeven aan personeel, wat te maken heeft met een uitbreiding van het aantal activiteiten en inhoudelijke keuzes van het programmateam. Sinds coronatijd draaide Poetry Circle voor het eerst weer haar volledige programma.

Ten opzichte van de meerjarenbegroting stegen de *beheerlasten* met €10.923,-, door gestegen lonen en inflatie. De *activiteitenlasten* (in totaal 288.244,-) zijn €22.183,- hoger dan de meerjarenbegroting. De personele activiteitenlasten (€246.110,-) vallen €41.249,- hoger uit, een verschil van 20%. De materiële activiteitenlasten (€42.134,-) vallen juist eenderde lager uit. Dat de activiteitenlasten in totaal hoger waren dan in de meerjarenbegroting geprognosticeerd kwam enerzijds door een kleine uitbreiding van het team met extra productiekraft, en anderzijds door het beter betalen van (freelance en vaste) medewerkers. Inflatie en prijsstijgingen halen ons wat dat betreft in. Het team koos er bovendien voor om minder geld uit te geven aan marketing (=lagere materiele lasten), en meer aan (freelance) personeel (=hogere personele lasten).

Resultaat

We komen uit op een negatief resultaat van -€17.310,-. Dit bedrag wordt onttrokken aan de algemene reserves. De programmavoorziening die is gemaakt in 2021, valt eind 2024 vrij in deze reserves, aan het eind van de huidige meerjarige subsidieperiode.

Toelichting Letterenfonds-model exploitatierekening PCN

Baten

De totale **omzet** van Poetry Circle binnen de Letterenfonds-deelbegroting bedroeg €88.954,-.

- Dat is een stijging van €10.910,- ten opzichte van 2022.
- Dat is €14.959,- minder dan geprognosticeerd in de tweejarbegroting 2023 en 2024.

Ten opzichte van 2021 stegen de bijdragen van private fondsen met €25.000,-. De bijdragen van coproductanten (-€7.200,-) daalden juist, net als de inkomsten uit subsidies, die daalden naar €61.402,- (-10%). Dit laatste komt door het ontbreken van de coronasubsidie die we in 2022 ontvingen. Daarnaast zijn er wel coproducties geweest, maar is hiervoor dit keer geen barterfactuur verstuurd.

Vergeleken met de begroting waren de directe inkomsten á €2.467,- maar liefst €11.653 lager dan begroot. De inkomsten uit coproducties ontbreken in het resultaat. We hebben weliswaar een belangrijk aandeel gehad in de artistieke invulling van de coproductie 'Ghriba'. Maar hiervoor zijn geen barterfacturen over en weer gestuurd, terwijl deze wel opgenomen waren in de begroting.

Wel waren volgens prognose €25.000,- bijdragen van private fondsen (slechts €1.000 minder dan begroot).

De Letterenfonds-subsidie viel door de loon- en prijscompensatie €3.482,- hoger uit dan begroot. Daarnaast vielen de overige subsidies uit publieke middelen á €5.000,- juist zo'n €5.000 lager uit dan begroot. We hadden erop gerekend om €10.873,- in te zetten uit het Herstelfonds Jonge Cultuurmakers van Fonds voor Cultuurparticipatie, maar dit werd uiteindelijk €5.000,-.

De totale **lasten** van Poetry Circle binnen de Letterenfonds-deelbegroting bedroegen €90.705,-.

- Dat is een stijging van €7.985,- ten opzichte van 2022.
- Dit is €13.111,- lager dan begroot.

Ten opzichte van 2022 stegen vooral de activiteitenlasten (+10%). Dit komt omdat er meer activiteiten waren begroot in 2023, in verband met de nieuwe tweejarige subsidieperiode van het Letterenfonds.

Vergeleken met de begroting vielen de lasten €13.111,- lager uit (€90.705,-). Vooral de activiteitenlasten vielen iets lager uit, doordat de kosten voor coproducties niet allemaal gekapitaliseerd werden.

Resultaat

We komen binnen deze deelbegroting uit op een negatief resultaat van -€1.751,-. Dit bedrag wordt onttrokken aan de algemene reserves.

Bestuur, directie en Code Cultural Governance

Nowhere is een stichting met een bestuurmodel, dat binnenkort overgaat naar het Raad van Toezicht-model. Op dit moment zijn directeur Michel de Rooij en zakelijk leider Jona Dekker verantwoordelijk voor de dagelijks leiding van de organisatie. Het toezichthoudende bestuur bestaat uit voorzitter Jan Willem Huisman (directeur van IJfontein), Hannah Sluis (arbeidsrechtadvocaat), Farnoosh Farnia, (directeur Amsterdam Fringe Festival, medeoprichter Mezrab en Mezrab Storytelling School, artistiek producent, storyteller), Roland de Jonge (Director Tax bij Mazars) en Ricardo Cairo (onderwijsprofessional bij het Tropenmuseum, docent Engels op een middelbare school). De bestuursleden hebben samen een gevarieerde en relevante expertise op het gebied van cultureel ondernemerschap, talentontwikkeling, financiën, organisatieadvies, cultuur, recht en media. Het bestuur werkt onbezoldigd.

Het bestuur:

- handelt als goed werkgever, voert functiegesprekken met de directie en exitgesprekken als medewerkers vertrekken;
- heeft geen belangenverstrengeling met de stichting, evalueert zichzelf en het directieteam;
- draagt samen met de directie verantwoordelijkheid voor de onafhankelijkheid van eigen oordeelsvorming;
- vergadert viermaal per jaar met de directie en keurt het beleid, de begroting en de jaarrekening. De Code Cultural Governance is een vast onderdeel van de bestuursvergadering, waarin de principes en het waarborgen van sociale veiligheid onderwerp zijn van gesprek;
- legt in het bestuursverslag haar handelen uit en licht toe waar ze afwijkt van de code.

In 2024 gaat Stichting Nowhere over naar een Raad van Toezicht-model. Aanleiding is de constatering dat de directie al lange tijd de beleidsvormende taak uitvoerde. Tegelijkertijd groeit de stichting en neemt de begroting fors toe. Het Raad van Toezicht-model representeert beter de gang van zaken dan het huidige bestuurmodel. Jan Willem Huisman zit in zijn derde termijn als voorzitter. Hij begeleidt de overgang naar het nieuwe model en treedt dan af als voorzitter. In onze nieuwe statuten wordt een maximale zittingstermijn van twee keer vier jaar opgenomen.

Visie en Strategie

Talenten van morgen verdienen ruimte

In een haastige stad, waarin vrije ruimte voor jong talent steeds schaarser wordt, is het belangrijk om laagdrempelige speel- en leerplekken te hebben. Waar 'de stad' zorgt voor openbare ruimte om te sporten en te spelen, zien wij het als onze missie om laagdrempelige speelruimte voor creativiteit te bieden. Nowhere is een 'third place' voor jongeren die zich creatief willen ontwikkelen. Een veilige plek buiten je eigen huis, school of werk. Hier doe je voor weinig geld mee met workshops. Twee dansstudio's, het theater, de geluidsstudio, de fotostudio en het atelier zijn te huur voor € 5,- per uur. Het feit dat meer dan 5.000 jonge mensen hier de afgelopen twee jaar gebruik van maakten, zegt genoeg; de behoefte is groot.

Jongeren zijn de aanjagers van kunstzinnige en culturele vernieuwing

Jongeren hoef je geen cultuur te brengen, zij dragen het bij zich. Door met aandacht te luisteren naar wat jonge Amsterdammers willen en door hen vertrouwen te geven, kun je bij Nowhere zien welke nieuwe (interdisciplinaire of hybride) kunstvormen en verhalen opkomen in de stad. En ook hoe de nieuwe generatie zich verhoudt tot heersende maatschappelijke en artistieke opvattingen. Nowhere is een voedingsbodem voor nieuwe culturele ontwikkelingen én de plek waar jonge makers die vormgeven.

‘Veel verhalen maken de stad’

Onze jonge makers halen hun inspiratie uit de (sub)culturen waarin ze geworteld zijn en uit de wereldwijde trends die ze volgen. Deze verhalen en perspectieven willen we vaker terugzien in gevestigde instellingen en traditionele kunstvormen, omdat deze plekken óók aan jonge mensen toebehoren en nu nog vaak de ontbrekende stem zijn. Hun perspectief is onmisbaar in een compleet verhaal van de stad. Nowhere biedt ruimte aan de kunstvormen, subculturen, makers en workshopmasters die deze verhalen leven en zorgt voor doorstroom van nieuw talent en nieuwe verhalen naar andere podia en festivals.

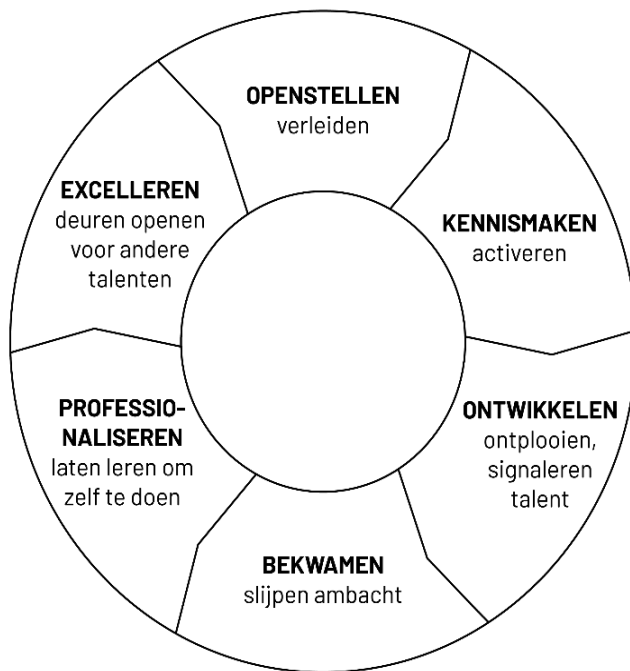
In een sterk cultureel middenveld komen jonge disciplines tot bloei

Door samen te werken met grote en kleine Amsterdamse en landelijke cultuurinstellingen bouwt Nowhere een brug tussen duizenden jongeren en de culturele infrastructuur van de stad. Andersom maken jongeren bij Nowhere nieuwe cultuuruitingen en kunstvormen zichtbaar. Zo werkt Nowhere mee aan een sterk cultureel middenveld waarin ruimte is om jonge disciplines en nieuwe praktijken te ontwikkelen.

Talentontwikkeling is een cirkel

Wij zien talentontwikkeling niet als een lineair proces, maar als een cirkel, waarin het draait om wederkerigheid en uitwisseling tussen generaties. Het Nowhere-netwerk van succesvolle *peers* maakt ons aanbod laagdrempelig. Deelnemers herkennen zich in de verhalen en perspectieven, en durven snel mee te doen. Onze workshopmasters zijn geen ‘leraren’, maar Amsterdammers die naam hebben gemaakt in hun discipline. Zij willen hun cultuur doorgeven. Zij maken onze ‘cirkel van talentontwikkeling’ rond. Nowhere hecht waarde aan kennis uit informele leergemeenschappen en formuleert bewust geen allesbepalende, institutionele leer. In plaats daarvan blijven we nieuwsgierig, betrokken, bevrugend, uitnodigend en meebewegend. Omdat we begrijpen hoe belangrijk het is om ergens bij te horen, werken we vaak in groepen (community’s). Naast kennis zien we namelijk dat optimale ontwikkeling een paar essentiële voorwaarden heeft: gevoel van saamhorigheid, thuis voelen, herkenning, veiligheid en acceptatie. Bij het ontwikkelen van talent draait het voor ons niet alleen om creatieve vaardigheden of potentie, maar ook om de urgentie waarmee iemand zich wil ontwikkelen en manifesteren.

De cirkel van talentontwikkeling

Programma, organisatie en beleid 2023

De belangrijkste voorgenomen beleidsveranderingen in de Kunstenplanperiode 2021-2024 waren het ontwikkelen van onze Huisfunctie, een verdere professionalisering van onze organisatie en een uitbreiding van het ons programma met ontwikkeltrajecten voor gevorderde makers. Verder hebben we met Cultuurcoaches een belangrijke programmalijn toegevoegd, die nog niet was opgenomen in ons meerjarenplan 2021-2024. In 2022 werd hiervoor een meerjarensubsidie (2022-2024) toegekend door het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) voor intensieve lessencycli tijdens en na schooltijd. Nowhere richt zich met deze lessen op klassen uit het vmbo- en praktijkonderwijs.

Noemenswaardig is ook de veranderde verhouding ten opzichte van Jeugdland, dat wij in 2020 hebben verzelfstandigd in een nieuwe stichting. De nog overgebleven operationele taken rondom het cultuur- en maakprogramma van Nowhere op Jeugdland werden vanaf 2023 overgedragen aan de Stichting Jeugdland Amsterdam. In ruil maakt Stichting Jeugdland het aantrekken van een artistiek producent door Nowhere mogelijk. Deze artistiek producent kon zich volledig richten op de (door)ontwikkeling van het cultuur- en maakprogramma op Jeugdland en heeft zich zo in haar eerste jaar al onmisbaar gemaakt. De geambieerde rol als ontwikkelinstelling op Jeugdland blijkt Nowhere perfect te passen. De artistiek producent kan het Nowhere-team als sparringpartner gebruiken maar vaak genoeg gebeurt dat ook andersom. Zo pakt de aanstelling van de artistiek producent voor beide organisaties goed uit.

Net als in 2022, nam onze impact afgelopen jaar opnieuw fors toe door de ontwikkeling van onze huisfunctie. Dankzij het overweldigende succes van het beschikbaar stellen van onze studio's voor €5,- per uur, de inwonende artistieke communities, het nieuwe Maker in Huis-traject en het

Nowhere Invites-programma, groeide Nowhere uit tot een volwaardig huis voor jonge makers. Bij Nowhere kunnen zij zich op eigen voorwaarden ontwikkelen als maker en mens. Het succes van het Huisprogramma zegt veel over het gebrek aan betaalbare studioruimte in Amsterdam en in meer algemene zin het gebrek aan 'Huizen' voor ontwikkeling en experiment op eigen voorwaarden. Deze schaarste ziet Nowhere als een groot probleem, dat de doorstroom van nieuw talent en de ontwikkeling van nieuwe kunstvormen belemmert.

In 2023 is er veel meer aandacht gegaan naar doorstroom en ontwikkelmogelijkheden voor onze makers bij andere, bevriende instituten. Zo zijn er makers doorgestroomd naar de ontwikkeltrajecten Wolk III (i.s.m. o.a. Watershed in Brabant), Maker in Huis (Nowhere), Full Circle (Poetry Circle), #NieuweStukken (Fonds Podiumkunsten), Urban Arts Talent (Fonds voor Cultuurparticipatie) en Slow Writing Lab (Nederlands Letterenfonds). Er stroomden ook makers door naar podia, zoals Frascati (Under Construction), Sites of Memory, Rijksakademie (spoken word-atelier), Over het IJ Festival, Bijlmerparktheater, Oerol en Mensen Zeggen Dingen. Nowhere/ Poetry Circle wordt meer en meer opgenomen in een landelijk netwerk van ontwikkelinstellingen, podia en festivals.

Verder heeft de toekenning van financiering voor ons Cultuurcoach-programma voor de periode 2022-2024 een grote impact gehad op onze organisatie. Het gaat om een heel groot programma waar alle onderbouwklassen van het IJburg College bij betrokken zijn en alle klassen van de Luca Praktijkschool. De voorwaarde van de subsidieregeling dat het geld alleen gebruikt mag worden voor docentencosten en niet voor organisatiekosten, bleek onwerkbaar. De aandacht die het programma vroeg, vooral in de beginfase, was te groot om met het reguliere team te dragen. Zodoende hebben wij ervoor gekozen het team toch uit te breiden en hiervoor een aanvraag te doen bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. In januari 2023 hoorden wij dat het geld werd toegekend.

Deze regeling vroeg ons meer dan ooit om de samenwerking op te zoeken met de deelnemende scholen en gezamenlijk doelstellingen te formuleren. Dit heeft geleid tot een hechtere band en heldere, gezamenlijke doelstellingen. Onderliggend aan de programma's op het IJburg College (nu Terra Nova), ligt de vraag hoe je de veiligheid creëert die leerlingen nodig hebben om zichzelf te uiten. Wij merkten met name op het IJburg College dat deze veiligheid ontbrak. Dit deed ons beseffen hoe elementair veiligheid is voor het geven van cultuureducatie. Wij hebben toen aan het IJburgcollege de moeilijkste klas gevraagd. En telkens als wij vonden dat er niet voldoende veiligheid was om jezelf te uiten maakten wij de groep kleiner. Totdat wij twee docenten op vier leerlingen hadden staan. De grootste overwinning was dat zij voor een klein publiek hebben opgetreden. Iets wat de docenten voor onmogelijk hadden gehouden. Zo klein als de groepen op het eind van dit experimenten waren kis natuurlijk onmogelijk vol te houden. Maar niettemin houden we vast aan twee docenten op acht leerlingen in het praktijkonderwijs, VMBO basis/kader/theoretische leerweg.

Bij de Luca Praktijkschool zijn veel leerlingen nog maar kort in Nederland en door deelname aan cultuurlessen, leren ze zich te verhouden tot een, voor sommige leerlingen, nog vreemde samenleving. Door het vertellen van creatieve, persoonlijke verhalen leren ze elkaar beter kennen en wordt de onderlinge band versterkt. Bovendien richten de muziek- en theaterlessen zich op

taalontwikkeling. Bij theater zijn er tal van woordspelletjes en bij muziek worden er liedjes in het Nederlands gemaakt, met muziek uit land van herkomst.

Tenslotte was 2023 voor Poetry Circle op teamniveau lastig. Het snelle vertrek van de in januari 2023 aangetreden programmaleider van de Poetry Circle, bracht extra werk en onzekerheid mee. Het grote landelijke programma van de Poetry Circle is inmiddels organisatorisch een veelomvattende en complexe operatie geworden. Wij hebben het accent in de zoektocht naar een nieuwe programmaleider daarom iets verschoven, naar organisatorische en productionele ervaring. Inmiddels is tot grote tevredenheid van het team vanaf januari Luit de Bokx aangetreden.

Nowhere-workshops, -communities en -presentaties

Wij houden in het activiteitenverslag de indeling van ons meerjarenplan 2021-2024 aan. Hierin zijn onze activiteiten beschreven onder drie programmapeilers: Huis, Programma en Productie. In de bijlagen nemen we de specifieke output-analyse op vanuit het format van de Gemeente Amsterdam (Bijlage 1), Fonds voor Cultuurparticipatie (Bijlage 2) en Nederlands Letterenfonds (Bijlage 3).

Huis

In het 'Huis'-programma geven we jonge makers ruim baan in onze studio's. Mensen tot en met 35 jaar, die een profiel aanmaken op onze website, kunnen zelfstandig voor €5,- per uur ruimtes inboeken. Daarnaast zijn er twee zogenoemde Huis-programma's. Hieronder vallen het Community-programma en het Maker in Huis-programma. Tenslotte omvat de pijler Huis ook het inhoudelijke programma van onze Partners in Huis (DEGASTEN en De Amsterdamse Jeugdtheaterschool). In de staat hieronder staan de oorspronkelijke cijfers zoals ingediend in ons meerjarenplan, de gerealiseerde cijfers 2021, 2022 en 2023.

Totalen huis	2021-2024	2021	2022	2023
deelnemers	357	636	3018	3364
programma uren	1080	865	1456	1342
bezoeken	4221	1272	7985	9819
studio-uren	250	931	3817	8225
community's	5	6	5	4

Het meest opvallend is hoe zeer ook in 2023 het gerealiseerde bereik en de aantallen studio- en programma-uren de geprognosticeerde aantallen overtreft. In die zin vallen met name het aantal deelnemers en het aantal studio-uren op. Dit veel grotere bereik is een gevolg van het programma waarbij jonge makers voor €5,- per uur studioruimte kunnen gebruiken. Van de 3364 deelnemers aan ons Huis-programma, zijn er 2469 deelnemers die een nieuw account hebben aangemaakt in 2023. Van de 8225 studio-uren die in totaal zijn afgenomen, zijn er 7379 uur geboekt via onze (nieuwe) accounthouders.

Als we inzoomen op het Community-programma zien we dat het aantal deelnemers is toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren en meer dan verdubbeld is ten opzichte van de prognose in ons meerjarenplan. Het aantal bezoeken binnen het Community-programma is wederom gestegen ten opzichte van het voorgaand jaar, echter nog niet zo hoog als het aantal ingeschatte bezoeken in het meerjarenplan. We hebben in 2023 de Amsterdamse House Dance Community een vaste plek gegeven, die al een redelijke aanhang had. De grootste community in 2023 blijft The Living Room van Amber Vineyard (vogue). Daarnaast trainde Junction (dancehall) bij Nowhere en gaven we ruimte aan de fashion community met het Open Mode Atelier.

Het andere programmaonderdeel, Maker in Huis, heeft in 2023 voor de tweede keer plaatsgevonden. Dit is een programma dat wij oorspronkelijk hadden geschrapt vanwege de lagere toekenning van onze A-BIS-subsidie 2021-2024. Niettemin zijn we in 2022 toch gestart. Enerzijds omdat het programma inhoudelijk op ons lijf en gebouw geschreven is, en anderzijds omdat wij uit contacten met onze makers begrepen dat er heel veel behoefte aan een dergelijk programma was. De combinatie van ondersteuning-op-maat en vrij gebruik van studio's bleek aan te slaan.

In dit *artist-in-residency*-programma kregen elf makers ruimte, tijd en kennis om hun kunstproject te realiseren. Vier solisten kregen 160 uur studioruimte. Coosje de Loor maakte samen met Marnix Vinkenburg de muziektheatervoorstelling 'Tortel', Oliver Wagstaff creëerde de dansvoorstelling 'Summer in the City' voor Over het IJ Festival, Jentel Schiettekatte deed onderzoek voor haar interdisciplinaire dansvoorstelling 'Crooked' en Annelie Koning ontwikkelde de performance 'De ruimte tussen ons'.

Daarnaast gaven we vier makers(collectieven) de kans om onderzoek te doen in een 'Intensive', met 80 uur studioruimte. Hierin creëerde Nour Jordan de spoken-word voorstelling 'Ghriba', die ze speelde op Over het IJ Festival, in Theater Bellevue en bij Under Construction van Frascati. IS D'ART Collective onderzocht en ontwikkelde de dansfilm 'Echo Motus', Loïs Lint deed vooronderzoek voor haar bewegingstheatervoorstelling 'GRIP' en NAT Collectief creëerde de fotoreportage 'Growing out of Stereotypes' en organiseerde een workshopdag. Uiteindelijk werd dit alles gepresenteerd tijdens het Maker in Huis Festival op zaterdag 9 december 2023.

Tenslotte zijn er de inhoudelijke programma's van onze partners in ons huis. De grootste partner in huis is theatergezelschap DEGASTEN, die ook kantoor houdt in het Nowhere-pand. Zij gebruiken van onze partners het meest onze Studio's en hun makers en deelnemers zijn net zo goed kind aan huis als deelnemers aan de Nowhere programma's. In 2022 is ook De Amsterdamse Jeugdtheaterschool weer teruggekeerd met lessen in Nowhere. In totaal blijft dit partnerprogramma iets achter ten opzichte van de oorspronkelijke prognoses. Niettemin zorgen het nieuwe Maker in Huis-programma en het programma rond laagdrempelige studio-gebruik voor een explosieve stijging van deelnemers, bezoeken, studio-uren en het aantal programma-uren van het Huisprogramma.

Programma

De pijler 'Programma' is het hart van Nowhere. Hieronder vallen al onze binnenschoolse en buitenschoolse workshopprogramma's, alle educatieve activiteiten op scholen en alle trajecten

van ons landelijke talentontwikkelingsnetwerk voor spoken word – Poetry Circle – én alle hieraan gelieerde presentaties.

Hieronder beschrijven we de output per onderwerp. De Poetry Circle bespreken we als één programma, om de samenhang van dit onderdeel geen geweld aan te doen.

Totalen programma	2021-2024	2021	2022	2023
deelnemers	3211	4888	6485	8726
programma-uren	1297	2584	3374	3767
Talentontwikk. Activiteit	18	9	15	18
bezoeken	2902	6594	11861	14304
presenterende activiteit	29	28	63	107
jonge artiesten	196	147	523	410
bezoekers	3160	1162	7710	7182

Nowhere-workshops buiten schooltijd

Nowhere organiseert verschillende workshopprogramma's:

1. We organiseren Nowhere-workshops in de avonden;
2. We organiseren 'Nowhere op IJburg'-workshops in de avonden op IJburg;
3. In de middagen organiseren we 'Club Nowhere' in samenwerking met de Talententent, een naschools aanbod voor kinderen uit het primair onderwijs;
4. We produceren binnen- en buitenschoolse workshops voor het Cultuurcoaches-programma;
5. Wij ontwikkelen programma op natuurspeelsterrein Jeugdland in Amsterdam-Oost.

Sinds september 2021 is het workshopprogramma in de avonden vernieuwd. Dit is in 2022 en 2023 doorgetrokken. Dit programma wordt in twee seizoenen geprogrammeerd: een SPRING- en een FALL-seizoen. In het SPRING-seizoen van 2023 presenteerden we 11 workshops. We lieten goedlopende workshops terugkomen, zoals de DJ-lessen, Radio Maken, Drag Make-up en Fondsenwerven. Daarnaast waren er ook nieuwe workshops, zoals Mending en Filosofie. Ook werkten wij samen met het Van Gogh Museum, waarmee we aan de hand van de tentoonstelling 'Van Gogh in Auvers' 3 workshopreeksen organiseerden; Spoken Word, Experimental Jewelry en Portrait Painting. In het FALL-seizoen waren er 15 verschillende workshops. Het workshopprogramma werd aangevuld met Body Confidence, Nail Art, Augmented Reality & 3D Design en The Book Club.

Het Club Nowhere-programma kromp in 2023 naar 2 workshopreeksen. In samenwerking met de Talententent ontwikkelden we in het SPRING-seizoen één workshopreeks Dans en in het FALL-seizoen ook één workshopreeks Dans voor de Indische Buurtschool.

In 2023 werd het buitenschoolse Cultuurcoaches-programma voortgezet. Op Jeugdland programmeerden we elke woensdag de inloopworkshop De Buiten Ateliers, voor kinderen van de Indische Buurtschool en andere geïnteresseerde kinderen.

Bij Nowhere zijn er met leerlingen van de Luca Praktijkschool naschoolse workshops gestart op de vrijdagmiddag, onder de titel Nowhere Fridays. De workshops waren in de disciplines Dance, Video Production en Rap & Songwriting. De workshops worden gegeven door de docenten die ze kennen van de binnenschoolse workshops.

Sinds januari 2023 hebben we Ylja Band aangenomen als artistiek producent, die zich specifiek richt op het Nowhere-programma voor natuurspeeltuin Jeugdland. Met dank aan de komst van deze nieuwe programmamaker is afgelopen jaar verschillende keren een brug geslagen tussen beide organisaties. In maart landde Raket Laika op Jeugdland – een oude transformatorzuil uit de Reinwardtstraat, beschilderd door kunstenaar John Prop. Om de komst van de raket te vieren organiseerden we Het Grote Raketfeest, waarbij een astronaut de jonge bezoekers met nieuwe ogen naar Jeugdland liet kijken (en andersom). In april ontstond tijdens het Lentefeest Jeugdland De Song, een nummer samengesteld door kunstenaar Roos Pollmann uit audio-opnames die tijdens het Lentefeest zijn gemaakt door de kinderen op Jeugdland. Op vijf mei verzorgde Poetry Circle op Jeugdland een workshop waarin kinderen hun droomwereld neerpenden. Tijdens de Vrijheidsmaaltijd werden die werelden geserveerd. Zo hoorden we dat Sanne droomt van een hut zo hoog als een regenboog en waar het ruikt naar hout en mos, dat Aina droomt van een wereld met tijgers die niet bijten, en dat Aletta droomt van een wereld met genoeg boeken om antwoorden in te zoeken. In juli programmeerden wij de danstheatervoorstelling Zorgenkind van TiNaNiNaNi tijdens het zomerfeest en onder leiding van het DJ-duo Temo Gonzalez en Tibor Pasmaan werden jingles gemaakt voor ons in de kinderschoenen staande radiozender Jeugdland Radio. In juli won team Oost met hun zelfgebouwde powertool-wagen genaamd “Little Schmack” de grote beker tijdens de grande finale van de Recycle Rally Cup, een initiatief van oud-Jeugdland medewerker en HOTMAMAHOT-directeur Daan Vonk. In september werkten we in het kader van het ELJA Kindermuseumlab samen met het Amsterdam Museum. Een week lang werkten kinderen in de loods samen met kunstenaar Yasser Ballemans aan een kunstwerk rondom het thema vrijheid. Tot slot verwelkomden we tussen oktober en december meermaals leerlingen van De Indische Buurt School voor een cultuurdag op Jeugdland; dat is een lesdag in de buitenlucht waarin creativiteit en makerschap centraal staan en stilzitten vaak totaal onnodig is. Naast al deze nieuwe activiteiten en vrolijke, creatieve interventies vonden als vanouds op zondagmiddagen de reguliere maakworkshops plaats, begeleid door ‘oppermaakman’ Alex. Al deze nieuwe activiteiten leidden tot een grote stijging van het aantal programma-uren en deelnemers ten opzichte van 2022. De grootste stijging werd overigens veroorzaakt doordat wij – anders dan voorgaande jaren – de 2497 bezoekers aan de seizoensfeesten op Jeugdland meetellen, omdat de nieuwe programmamaker ook deze grootschalige events vormgeeft.

De programmaliijn ‘Nowhere op IJburg’, die in 2022 voor het eerst plaatsvond, trokken we in 2023 door. Speciaal voor IJburgers organiseerden we zes workshopreeksen, waarvan twee in het SPRING-seizoen en vier in het FALL-seizoen. Tijdens het SPRING-seizoen waren er workshops te volgen in DJ Beginners en Linography. Tijdens het FALL-seizoen waren er de workshops DJ Beginners, Tufting, Illustration en Analog Photography, met als locatie Factor IJ.

Als we inzoomen op het workshopprogramma in de avonduren, zie je dat het programma in aantallen iets lager uitkomt in 2022. Ten opzichte van de output zoals beschreven in ons meerjarenplan tellen we flink meer deelnemers, maar minder programma-uren bij dit

programma. Dit is het gevolg van kortere workshopsreeksen. Inmiddels is het gebruikelijk dat er vier workshopseries zijn per reeks. Er is een patroon ontstaan waarbij elke maand nieuwe workshopreeksen starten die op de laatste vrijdag van de maand tijdens de zogenoemde Nowhere Presents worden afgesloten. Op deze open podium avond kunnen deelnemers laten zien wat ze gemaakt hebben.

Het Club Nowhere-programma, het naschoolse programma in samenwerking met de Talententent, was kleiner dan geprognosticeerd. Wij zijn in dit programma afhankelijk van de partner Talententent. Zij programmeren minder series van Nowhere omdat zij ons te duur vinden. Terwijl fair pay binnen de culturele sector een hot issue is, lijkt dat in de welzijnssector een stuk minder het geval te zijn.

Het Cultuurcoaches-programma buiten school werd flink uitgebreid. Op woensdagen introduceerde wij op Jeugdland de zogenoemde Buitenateliers. Het aantal deelnemers aan de buitenschoolse Cultuurcoaches-activiteiten steeg daarom flink, van 72 naar 251 kinderen.

De belangrijkste oorzaak van de in totaal fors hogere aantallen deelnemers aan onze workshops buiten schooltijd, zijn de grote aantallen kinderen die meedoen aan activiteiten op Jeugdland. De grotere bemoeienis van Nowhere, met de inzet van een programmamaker/ontwikkelaar, raakt aan bijna het totale programma van Jeugdland. De programmamaker die aangetrokken is voor een kwalitatieve impuls bereikt met nieuwe programmaonderdelen en events veel extra deelnemers. Als we de aantallen van Jeugdland buiten beschouwing laten, en kijken naar aantallen, dan blijft het beeld over van een iets kleiner workshopprogramma en Talententent-programma dan geprognosticeerd en groei door het extra, niet geprognosticeerde, Cultuurcoaches-programma.

Workshops binnen schooltijd

Ons programma voor scholen bestaat uit verschillende onderdelen. Naast de projecten op basis van aanvraag, is er sinds 2022 het binnenschoolse Cultuurcoaches-programma. Ook organiseerden we wederom het jaarlijkse Parool Columnfestival, een programma in samenwerking met 15 middelbare scholen in Amsterdam. In totaal werden 3762 deelnemers bereikt en zo'n 1169 uren lesgegeven.

Het aantal deelnemers is nagenoeg gelijk aan vorig jaar. Ten opzichte van de geprognosticeerde aantallen in ons meerjarenplan schrijven we bijna dubbele cijfers. Het aantal uren stijgt wel sterk, als gevolg van een grotere inzet, op meer scholen, van het Cultuurcoaches-programma. Dit zijn intensieve programma's met lange lesperioden. Het aantal bezoeken steeg ook, maar niet even sterk als het aantal uren. De inzet op praktisch onderwijs, met kleine klassen, waarbij wij zelf ook nog extra inzetten op kleine groepen, is de oorzaak van het niet evenredig stijgen van het aantal bezoeken.

Inhoudelijk waren het Columnfestival en het Cultuurcoaches-programma absolute hoogtepunten. Het Columnfestival vond dit jaar een nieuwe partner in De Balie. Daar was op 25 mei, in een bomvolle grote zaal, een prachtige festivalavond waarbij leerlingen schitterden met hun voorgedragen columns. Net als voorgaande editie sierden de citaten van jongeren op A0-formaat

inabri's door de hele stad. De ingestuurde columns gaven een schitterend inkijkje in de belevingswereld van Amsterdamse middelbare scholieren. Zoals Doua die met haar column 'Storende Lucht' wenste dat 'meer mensen vloeiend stilte konden spreken'. Of Bob, met zijn column over ADHD getiteld 'Ik heb een brein als een Ferrari maar de remmen van een fiets'. Zo'n 20 columns vonden hun weg naar het Parool en werden daar in de zomermaanden gepubliceerd.

De continuering en uitbreiding van het Cultuurcoaches-programma bood Nowhere de gelegenheid om de verbinding met scholen in onze directe omgeving verder te bestendigen en verdiepen. Nieuw in 2023 waren de cultuurdagen voor alle klassen van De Indische Buurtschool op Jeugdland. Op deze dagen kunnen de docenten van de school worden uitgeroosterd en nemen de cultuurcoaches het roer in handen. Omdat we de kinderen een hele dag lesgeven kunnen we een grotere impact maken dan als we een uurtje in de week langskomen. Daarnaast is het een uitkomst voor de school, die zoekt naar wegen om de werkdruk te verlichten voor haar docenten (zie voor filmpje over het programma schooldag cultuurdag: <https://youtu.be/b63YCJgyls>). Voor de Luca Praktijkschool en het IJburg College is het Cultuurcoaches-programma inmiddels een vaste pijler in het onderwijsaanbod. In 2023 konden we naast onze vaste scholen extra Cultuurcoaches-programma aanbieden aan Kolom Praktijkcollege uit Amsterdam-Noord en het CBurg College uit Amsterdam-Oost.

Presentaties Nowhere

In 2023 organiseerden we zeven edities van Nowhere Presents: een avond vol creativiteit, van én voor jonge makers en het talent van morgen. Op deze avond presenteerden de deelnemers van de avondworkshops hun resultaten en was er ruimte voor try-outs en performances van communities, Makers in Huis en andere deelnemers die gebruik wilden maken van het open podium. Daarnaast, wellicht het belangrijkste van de avond, werd er een diner geserveerd. Het diner leent zich uitstekend voor ontmoetingen tussen de verschillende makers. Eén van deze edities was 'Nowhere Kicks Off' in september: het openingsfeest waar we het nieuwe seizoen openen. In totaal waren er 207 jonge artiesten betrokken bij Nowhere Presents, met in totaal 530 toeschouwers. Ook organiseerden we een editie van Vincent op Vrijdag in het Van Gogh Museum. Op deze avond gaven we 68 jonge artiesten een podium in 20 verschillende presentaties en waren er 967 bezoekers. In 2023 organiseerden we ook vijf community-evenementen. Dit was een evenement voor dans en muziek-improvisatie, onder de naam Call & Response. The Livingroom organiseerden een Summer Cookout en een Xmas Kiki. The Amsterdam House Dance Community organiseerde een workshopdag en Junction een Halloween Night. In totaal kwamen hier 253 toeschouwers op af.

In 2022 ontwikkelden we de nieuwe programmalijn Nowhere Invites. In dit programma nodigen we jonge, Amsterdamse collectieven uit om voor één dag de sleutels van ons pand aan de Madurastraat over te nemen en een eigen programma samen te stellen. In 2023 heeft er één editie plaatsgevonden, hiervoor nodigden we Bruno Sitton uit. Tijdens deze editie waren er 40 bezoekers, 4 jonge artiesten en 2 presentaties.

Naast onze eigen evenementen, waren we ook onderdeel van het cultuurhuis EAST&, waar we inhoudelijk programma's leverden voor de vier pleinfestivals. De aantallen bezoekers zijn een

beetje lastig te definiëren. Op Koningsdag liepen er bijvoorbeeld duizenden mensen langs. Wij houden voor de transparantie daarom hetzelfde aantal als vorig jaar aan, 4.000.

Tijdens het Amsterdam Fringe Festival in september speelden er drie voorstellingen in Nowhere. De voorstellingen 'Abortusverhalen' van Mystha Mandersloot, 'Onderstroom' van ENSÖ Physical Theatre en 'People are Awful' van Blacklash Media werden door Fringe geprogrammeerd in Nowhere. Deze voorstellingen speelden 54 keer en trok 584 bezoekers.

Talentontwikkeling (professionalisering)

Eén op één professionaliseringstrajecten hebben zich de afgelopen als vast onderdeel in ons programma genesteld. We geven met name makers die zich via alternatieve routes ontwikkelen de kans om zich verder te professionaliseren als maker. In het voorjaar startte een nieuwe groep bij de derde editie van het Brabantse professionaliseringstraject 'Wolk', dat we organiseren in samenwerking met Watershed, gefinancierd door de Talenthub Brabant. In dit traject werkten negen schrijvers aan persoonlijke doelen. Sommigen gebruikten de tijd voor ontwikkeling en onderzoek en anderen werkten aan concrete doelen, een roman of dichtbundel. Aan de derde editie (2023-2024) nemen deel: Mc Kenna Faulkner, Tamar Slooves, Rudie Verbunt, Eva van den Boogaard, David Alberti, Trijntje van de Wouw, Jasper van de Bovenkamp, Peer Roosen en Odette van Heesbeen.

In 2023 startte een nieuwe editie van #NieuweStukken van Fonds Podiumkunsten en het Nederlands Letterenfonds. Daniëlle Zawadi werkte met coach Esther Duysker en Steff Geelen met coach Nisrine Mbarki ieder aan hun eerste theatertekst. In 2023 namen Poetry Circle-alumni Houda Bibouda en Hassan Gök deel aan Slow Writing Lab, een ontwikkeltraject voor jonge schrijvers van het Nederlands Letterenfonds. Mees van Rijswijk uit de Circle in Leeuwarden werd op de valreep toegelaten tot de laatste editie van Slow Writing Lab.

In 2023 startte de eerste volledige editie van ons eigen maaktraject Full Circle – een kopprogramma voor performende schrijvers met een beginnende beroepspraktijk. Het programma werd gevolgd door twaalf deelnemers, die in drie maanden tijd elf keer bij elkaar kwamen. Na de zomer werd het traject afgerond met een gezamenlijke presentatie in Nowhere. Drie makers kregen de gelegenheid om hun productie verder uit te werken. Op 31 oktober presenteerden zij, samen met makers uit de pilot in 2022, een avondvullende show in theater Bellevue. Op deze avond trad ook Nour Jordan op met de productie Ghriba!, die zij in het kader van Full Circle in de zomer had gespeeld op Over het IJ Festival. Zij was uit de pilotgroep van Full Circle gekozen om in samenwerking met het Over het IJ Festival haar productie uit te werken. Van de lichting 2023 werd Linde van Wingerden gekozen. Die zal diens productie in 2024 spelen op het Over het IJ Festival.

Tenslotte werkte Robbie Wallin met ondersteuning vanuit de Urban Maker-regeling van het Fonds voor Cultuurparticipatie verder aan zijn ontwikkeling als comedian, rapper en muziekproducer. En werkte Joost van Kersbergen vanuit de regeling Each One Teach One van het Fonds voor Cultuurparticipatie gestaag verder aan zijn onderzoek, naar zijn eigen ontwikkeling van rapper/muzikant tot autodidact docent. Joost spiegelt zich aan andere docenten die vanuit een maakpraktijk voor een klas komen te staan, en bevraagt het onderwijssysteem.

Poetry Circle

Het programma van Poetry Circle beschrijven we als één programma. In grote lijnen bestaat het programma uit workshoptrajecten, professionaliseringstrajecten, eigen podiumavonden (de Circle Sessions), samenwerkingen, producties in opdracht en eigen producties.

Het hart van de Poetry Circle-programmering is het workshoptraject dat we in zeven Poetry Circle-steden aanbieden: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Tilburg, Eindhoven, Zwolle en Leeuwarden. In het seizoen van 2021-'22 – dat voor het eerst weer zonder coronabeperkingen leek te kunnen starten – haalden we een recordaantal aanmeldingen. Uiteindelijk moesten we in januari 2022 tóch noodgedwongen online starten, waardoor seizoen 2022-'23 het eerste post-corona seizoen was dat volledig fysiek gedraaid kon worden. Hoewel we niet ons recordaantal van 250 aanmeldingen haalden, haalden we wel boven de 200 aanmeldingen, wat aantoont dat de interesse in en behoefte aan het Poetry Circle-traject sinds corona significant gegroeid is. Binnen een Poetry Circle is er plek voor 15 deelnemers, die door een auditie gekozen worden. Met 70 aanmeldingen in Amsterdam, en respectievelijk 40 in Den Haag en Rotterdam, waren we genoodzaakt in deze steden meerdere auditieavonden te houden. In Amsterdam waren dit er zelfs drie. De grote belangstelling in onze Circles, zorgt ervoor dat we op een punt komen waarop we helaas veel auditanten moeten teleurstellen. Dit zet ons aan het denken over onze selectieprocedure.

Een Poetry Circle-deelnemer wordt niet per se gekozen op basis van de hoogste kwaliteit of het indrukwekkendste cv. Een Poetry Circle wordt samengesteld vanuit het oogpunt van de groep: welke groep werkt goed samen met elkaar en met de coaches? Zodoende wordt er dus gekeken naar talent, motivatie, ruimte voor groei, leeftijd, welk verhaal iemand te vertellen heeft en verschillende schrijf- en performancetijlen.

Bij deze groeiende interesse in Poetry Circle hoort ook een heroverweging van ons programma-aanbod: in de toekomst willen we niet enkel langdurige trajecten met auditie aanbieden, zoals het Circle-traject en ons professionaliseringstraject Full Circle, maar ook kortere instaptrajecten waar geen auditie voor nodig is. Dit doen we al in samenwerking met Nowhere, waar we standaard in het FALL-seizoen een korte workshopreeks Spoken Word aanbieden, van 8 weken, zonder auditie. Sinds 2023 zijn we ook begonnen met zo'n kort traject in samenwerking met de Schuur in Haarlem. Ook hier gingen 8 weken lang 15 deelnemers onder begeleiding van Poetry Circle-coaches aan de slag met hun schrijven en performen. In 2024 starten we met Schuur een volledige Circle, om hopelijk ook wat druk van Poetry Circle Amsterdam af te halen, en zo minder auditanten teleur te hoeven stellen.

In 2022 hebben we Poëtische Principes herzien: een boekje met uitgangspunten voor nieuwe coaches en gastdocenten, en een boekje voor deelnemers. Poëtische Principes geeft een kijkje in de keuken van Poetry Circle. In 2022 wierp dit al vruchten af: coaches kwamen meer naar de Teach de Teacher-bijeenkomsten en maakten, in samenwerking met onze artistiek producent Lin An Phoa, lesprogramma's vanuit dezelfde inhoudelijke en didactische uitgangspunten als de overige coaches. Zo bereikten we, zonder geweld te doen aan de eigenheid van elke Circle en coach, een beter afgestemd programma. Vanaf het seizoen '22-'23 is dit document niet enkel

gedeeld met de coaches, maar is de versie voor deelnemers ook met iedere Circle gedeeld. Zo kent elke deelnemer Poetry Circle door en door. Wellicht het belangrijkste onderdeel van Poëtische Principes is onze Circle Code: een code of conduct waarmee we een *safer space* proberen te creëren. Dit zijn gedragsregels die de basis vormen van Poetry Circle, van de Circle tot op kantoor. De Circle Code is nooit af, het is een document dat altijd in beweging is. Per Circle kan het worden uitgebreid en elk jaar wordt de Code herzien op de Teach de Teacher- en Coach the Coordinator-bijeenkomsten.

Daarnaast hebben we dit seizoen aangegrepen om nieuwe coaches op te leiden: uit onze poule van oud-deelnemers en oud-coördinatoren, selecteerden we talenten om hen onder begeleiding van een ervaren coach uit te laten groeien tot Poetry Circle-coach.

In '22-'23 waren de coaches: Manu van Kersbergen en Sandy Bosmans (Amsterdam), Derek Otte en, in opleiding, Geoffrey van der Ven (Rotterdam), Dorothy Blokland en, in opleiding, Daniëlle Zawadi (Den Haag), Lynne Kuijer en Karlijn Vlaardingebroek (Tilburg), Jörgen Gario en Marco Martens (Eindhoven), Mirte Hartland en, in opleiding, Karim Ellouta (Zwolle) en Marrit Jellema, op de achtergrond gecoacht door Steff Geelen (Leeuwarden).

Het Poetry Circle seizoen werd op 24 juni 2023 groter dan ooit afgesloten tijdens de Poetry Circle Manifestatie in De Tolhuistuin in Amsterdam. Dit jaar gaven we onze jaarlijkse afsluiting voor het eerst een thema mee: *Alsof je thuis bent*. Een vast onderdeel van deze Manifestatie (voorheen ook Festival genoemd) zijn de eindproducties van alle Poetry Circles. In de laatste 4 weken van hun traject werken de groepen samen met regisseurs: dit zijn makers die vanuit allerlei disciplines met de groep een eindproduct maken. In de tuin van de Tolhuistuin kwamen deze producties tot leven.

Een onmisbaar onderdeel van het Poetry Circle-seizoen zijn de Circle Sessions: laagdrempelige en intieme podiumavonden georganiseerd door de lokale coördinator(en), waarbij de ene Poetry Circle-stad bij de ander op bezoek gaat, om het podium te delen en elkaar beter te leren kennen. Deze avonden zijn ontzettend belangrijk voor deelnemers: ze doen podiumervaring op, zodat ze zich verder kunnen ontwikkelen als spoken word-artiesten. Daarnaast zijn deze avonden onmisbaar voor community- en scene-building, omdat de nieuwe spoken word-generatie van telkens twee steden hier samenkomt. Zo kunnen de deelnemers een beginnend netwerk opbouwen, terwijl onbekenden van spoken word de kans krijgen om kennis te maken met het genre. Daarnaast worden deze Sessions standaard afgesloten met een open mic, waarbij iedereen, ook niet Poetry Circle-leden, het podium kan betreden. Er hebben in 2023 zeven Circle Sessions plaatsgevonden, waar in totaal 89 artiesten op het podium stonden en er 545 toeschouwers waren.

Zoals hierboven al genoemd, wordt het Poetry Circle-seizoen jaarlijks afgesloten met de Manifestatie. Naast de eindproducten van de deelnemers, stond de Manifestatie in het teken van het vieren van spoken word. Babs Gons, de Dichter des Vaderlands en oprichter van Poetry Circle, stelde een poëtische lezing samen over de geschiedenis en het belang van spoken word, genaamd *Ik draag mijn tong in mijn borst*. Poetry Circle-makers Geoffrey van der Ven, Karim Ellouta, Sjaan Flikweert, Mirte Hartland en Rachel Rumai Diaz vulden de lezing aan met hun poëzie. Ook werd het podium beklommen door de crème de la crème van de spoken word-scene in het programma *Home is where the heart is*: Meral Polat, Sunni Lamin Barrow, Sophie Blyden, Sydney Lowell en

Dean Bowen traden op onder muzikale begeleiding van Just Big Hills. Full Circle-makers traden ook op in de tuin, om te laten zien waar ze tijdens hun deelname aan gewerkt hadden. Twee makers van Likeminds Factory, een ontwikkelplek voor meerstemmige theatermakers uit verschillende disciplines, presenteerden een voorstelling. Daarnaast werden er masterclasses gegeven: een workshop Beweging door Çiğdem Polat, Spoken Word door Sjaan Flikweert, Hosten door Tyler Koudijzer en een workshop Love Token door Romy Day Winkel, in samenwerking met Read My World. Daarnaast was er een boekenmarkt, een open mic, gehost door Tyler Koudijzer, en werden er twee poëtische, korte films vertoond: Imaginings van Kitchen's Light, over een doof poëziescollectief, en Ergens thuis en de ruimte ertussen, van Sjaan Flikweert. In totaal waren er 84 jonge artiesten aanwezig en werd de dag bezocht door 120 bezoekers.

Producties (in opdracht)

Naast de vaste onderdelen van het talentontwikkelingsprogramma, tellen we eigen producties/presentaties. Hier vallen alle producties/presentaties onder die wij in eigen beheer ontwikkelen en uitvoeren.

Totalen productie	2021-2024	2021	2022	2023
coachingsuren	24	0	0	12
Jonge Artiesten producties	29	39	155	201
Voorstellingen	1	3	12	9
presentaties	10	69	77	58
bezoekers	10	13	16	44
	1250	1748	2997	5560

In dit kader onderscheidde wij de producties/presentaties in opdracht en de eigen producties met voorstellingen. Deze programmapijler had het zwaarst te lijden onder corona. Ten opzichte van het eerste bijna coronavrije jaar 2022 valt op dat we minder zogenoemde voorstellingen tellen, maar wel veel meer presentaties en bezoekers. Het aantal voorstellingen in 2022 werd vertekend door de VR installatie 'Enter New Babylon' die in groepjes van zes was te bezoeken en op die wijze zeventig keer speelde. Als we de cijfers interpreteren buiten 'Enter New Babylon' dan hebben we in 2023 qua aantallen fors beter gepresteerd. Deze betere prestatie is onder andere een gevolg van een nieuwe medewerker die zich bezighield met alle aanvragen voor optredens en co-producties. Dat leidde tot 44 presentaties op uiteenlopende podia en zo'n 5.000 bezoekers. In die zin is dit, net als bij de professionaliseringstrajecten, een groei doordat we hebben ingezet op partnerschappen.

Zo organiseerden we in 2023 onder andere optredens van Poetry Circle (alumni) in het voorprogramma van de voorstelling Borboletas van Gery Mendes door Orkater, net als een optreden op het makersfestival Rrreuring, gaven we acte de présence op de Rijksakademie, waren we met een reeks presentaties te zien in Museum de Fundatie in Zwolle, waren we te vinden op de Museumnacht, Poetry International en in Ahoy, als onderdeel van de opening van de Paralympische Spelen.

Tenslotte deden we een coproductie met de podiumavond Mensen Zeggen Dingen in Theater Bellevue. Naast deze rechtstreeks door Poetry Circle geproduceerde optredens, schitterden Poetry Circle-leden en alumni op vele podia. Wij zien niet zelden avonden geprogrammeerd met een line up die bijna volledig uit (oud) Poetry Circle-leden bestaat. In die zin groeit de scene duidelijk en zijn er vaste podia opgericht door Poetry Circle-alumni in Leeuwarden, Amsterdam, Eindhoven, Tilburg, Rotterdam en Den Haag.

Naast deze presentaties was Poetry Circle in 2023 betrokken bij 8 producties. De productie ‘Gihbra’ van Nour Jordan die speelde op het Over het IJ festival en Frascati. ‘Ghriba’ in het Tunesisch betekent vreemd of vreemdeling, en gaat over het bewegen tussen twee werelden. Door haar gebrekkige Tunesisch valt Nour naar eigen zeggen vaak tussen twee werelden. Een voorstelling over de ‘Tussenruimte’.

Een andere productie die in 2023 op Over het IJ festival werd geproduceerd door team Nowhere was ‘Summer in the City’ van Oliver Wagstaff – breakdancer en poppenspeler. Zijn performance gaat over hangen en breakdancen op straat: ‘Een nostalgische viering van dans van de straat: de rush, littekens en het samenzijn.’ Ook in 2023 maakte Poetry Circle in coproductie met Brainwash een festivalvoorstelling. Klinisch ethicus Tessa Gabriëls schreef en maakte samen met Zeinab el Bouni een performance over troost. Naast deze producties maakte elk van de zeven Poetry Circles in 2023 wederom een eindperformance, die zij lieten zien op de landelijke manifestatie en op een aantal lokale hotspots.

Conclusie

Totaal Totaal	2021-2024	2021	2022	2023
Deelnemers	3602	5524	9503	12090
bezoeken	8780	9436	21720	26065
programma-uren	2368	3449	4830	5109
studio-uren	250	931	3817	8225
voorstellingen	10	69	77	58
presentaties	39	41	79	151
Bezoekers	4410	2910	10707	12742
jonge artiesten	226	186	678	611

Ons programma in 2023 kenmerkt zich door een forse groei, zowel in aantallen als in kwaliteit van het programma en nieuwe partnerschappen. Deelnemersaantallen namen toe door een intensiever programma op Jeugdland. De bezoekersaantallen namen toe door veel meer presentaties – voornamelijk door de Poetry Circle. Het aantal deelnemers blijft toenemen, zo zien we onder meer aan het groeiende aantal accounts dat wordt aangemaakt op onze website – waarmee deelnemers programma’s en studio’s kunnen boeken. In totaal werden er de laatste twee jaar 6058 accounts aangemaakt. Hier ligt ook de oorzaak van het explosief gestegen aantal uren dat door deze accounthouders wordt geboekt. Een stijging van 3817 naar 8225 uur. De basis van deze groei is ons vernieuwde gebouw, online systemen en een volwaardig, evenwichtig team, met naast nieuw talent ook ervaren programmamakers en producenten.

Tot slot is 2023 ook een jaar geweest waarin er meer ruimte kwam om strategische partnerschappen aan te gaan en programma's verder door te ontwikkelen. Deze investering heeft geleid tot een groot aantal extra doorstroommogelijkheden voor onze makers. En leert onszelf steeds meer over onze positionering in het veld en hoe wij als talentontwikkelaar pur sang het meest impact kunnen maken.

Belang voor Stakeholders

De missie van Nowhere - om voor jonge mensen programma's en studio's te organiseren waarin ze zich cultureel kunnen ontwikkelen, bekwamen en professionaliseren - sluit naadloos aan op de ambities van onze meerjarige stakeholders: de Gemeente Amsterdam, Fonds voor Cultuurparticipatie en het Nederlands Letterenfonds. Het programma Cultuurcoaches, waarin wij leerlingen van het vmbo en praktijkscholen een traject bieden tijdens en na schooltijd, sluit aan bij de ambities van de Gemeente Amsterdam om cultuureducatie te verbreden. En de samenwerkingsverbanden binnen het Stadsdeel Oost (Cultuurhuis Oost) en het gegeven dat het grootste contingent deelnemers van het Nowhere-programma afkomstig is uit onze directe omgeving, sluiten goed aan bij de ambities van de gemeente om kunstaanbod in de wijken te laten groeien. De ontwikkeling dat makers voor €5,- per uur gebruik kunnen maken van onze studio's, kun je zien als antwoord op grote schaarste aan laagdrempelige trainings- en repetitieruimten, maar geldt ook als antwoord op de op de ambitie van de Gemeente Amsterdam om 'meer aandacht voor makers' na te streven. Hoewel sommige culturele instellingen lijken te stoeien met een van bovenop opgelegd diversiteitsbeleid, is dit voor Nowhere altijd al een belangrijke voorwaarde geweest, omdat jongerencultuur in Amsterdam per definitie divers en multidisciplinair is.

De stevige, landelijke talentontwikkeling van Poetry Circle blijft zich uitbreiden. De vele doorgroeimogelijkheden, productiebegeleiding en specifieke professionaliseringstrajecten voor Poetry Circle-alumni blijkt meer en meer effect te sorteren. Wij zien alumni terug in literaire uitgaven, op het podium, als prijswinnaar of als stadsdichter. Meer en meer woord- en podiumkunstenaars vinden hun weg naar de Poetry Circle met vragen over ambities, projecten, subsidies, fondsen, tot aan de belastingdienst. In die zin groeit Poetry Circle met haar alumni mee van belangrijkste podium voor talentontwikkeling naar belangrijkste podium voor talentontwikkeling én professionalisering op het gebied van spoken word.

Reflectie Actieplan Diversiteit en Inclusie

Diversiteit en Inclusie maken integraal onderdeel uit van onze zogenoemde 'Why' en zijn vanaf onze oprichting uitgangspunt en speerpunt bij beleidsvorming.

'Culturele vernieuwing en verandering vinden wij noodzakelijk in een hyperdiverse en ontwikkelende stad. Nowhere ziet jonge mensen als de dragers van kunstzinnige en culturele verandering en vernieuwing.'

Nowhere fungeert als schakel op het culturele middenveld tussen 'high brow' geïnstitutionaliseerde cultuur aan de ene kant (die traditioneel een weinig gemengd publiek trekt en geassocieerd wordt met een gebrek aan culturele diversiteit) en 'urban', grootstedelijke cultuur aan de andere kant (die juist als cultureel divers wordt gezien en bovendien andere (bi-

culturele) makers en publieksgroepen kent). Bijzonder aan Nowhere is dat ons aanbod voortkomt uit de vraag van jonge Amsterdammers zelf, wat ons een vruchtbare voedingsbodem maakt voor jonge en cultureel diverse disciplines. We geven makers uit deze disciplines de ruimte en brengen middels slimme partnerschappen cross-overs tot stand met gevestigde disciplines en instellingen.

Hieronder geven wij puntsgewijs weer welke ontwikkelingen op het gebied van Diversiteit en Inclusie qua Programma, Publiek, Personeel en Partners er in 2022 en 2023 speelden.

Programma

- In 2023 zijn in overgrote meerderheid communities en makers ondersteund met diverse (culturele) achtergronden en werkzaam zijn in een grote verscheidenheid aan nieuwe kunstvormen.
- ‘Gihbra’ van Nour Jordan die speelde op het Over het IJ Festival en Frascati. ‘Ghriba’ betekent in het Tunesisch vreemd, of vreemdeling, en gaat over het bewegen tussen twee werelden. Een voorstelling over de ‘Tussenruimte’.
- Een andere productie die in 2023 op Over het IJ Festival werd geproduceerd door team Nowhere was ‘Summer in the City’ van breakdancer en poppenspeler Oliver Wagstaff. Een performance gebaseerd op het hangen en breakdansen op straat. ‘Een nostalgische viering van dans van de straat: de rush, littekens en het samenzijn.’
- In 2023 nam het aantal deelnemers, de verscheidenheid aan scholen en de verscheidenheid aan niveaus toe. Nowhere krijgt naar aanleiding van haar Cultuurcoaches-programma met de Luca Praktijkschool steeds meer aanvragen van andere praktijkscholen. Zo waren er in 2023 samenwerkingen met Kolom Praktijkcollege en Cburg College (vmbo kader/basis).
- In 2023 programmeerde Poetry Circle op de manifestatie in de Tolhuistuin voor de doven en slechthorende gemeenschap een film over sign poetry, poëzie in gebarentaal.

Publiek

- Het Huis-programma met laagdrempelige toegang tot onze studio’s bereikt een steeds grotere diverse community van makers. Deze groep is duidelijk verbonden met de al bestaande diverse community binnen Nowhere. Jonge creatievelingen zijn op deze wijze actiever betrokken bij onze community.
- Sinds 2021 werkt een contentmedewerker aan zichtbaarheid en interactie met onze doelgroep via sociale media. De community via Instagram nam in 2023 toe van 6.000 naar 8.000 volgers (Poetry Circle + Nowhere).
- De verbinding met de jonge doelgroep is het afgelopen jaar verder toegenomen door zowel het Cultuurcoaches-programma, Jeugdland-programma en Club Nowhere-programma. Een nieuw programma voor kinderen werd in samenwerking met de Indische Buurt school gerealiseerd. Het zogenoemde schooldag-cultuurdag neemt klassen twee keer per jaar over van de docent. Nowhere verzorgt een gehele lesdag voor deze klassen op Jeugdland. Wij dagen kinderen uit met een creatief maakprogramma en verlichten en passant de werkdruk.
- Poetry Circle gaat in 2023 verder in gesprek voor verdere samenwerking met Kitchen’s Light; een gezelschap voor dove dichters die dichten door gebarentaal. Zij maken

voorstellingen die zowel geschikt zijn voor mensen uit de dovengemeenschap, als voor horende mensen.

- In 2023 heeft medewerker Fatmata Bah een opleiding gevolgd tot vertrouwenspersoon. Zij fungeert inmiddels als intern vertrouwenspersoon voor onze deelnemers.
- Er wordt in 2024 naast de interne vertrouwenspersoon via VLAM21 een externe vertrouwenspersoon aangesteld.
- Om de veiligheid te bewaken en bespreekbaar te maken binnen de Poetry Circles wordt er gewerkt met een zogenoemde Circle Code. Deze wordt uitgedeeld bij de audities en krijgt aandacht in de eerste les en bij podiumavonden die Poetry Circle organiseert. De Circle Code is een levend manifest dat jaarlijks wordt besproken in de Circles en naar wens ingekort of uitgebreid.

Personeel

- In 2023 hebben we voortgangsgesprekken ingevoerd met alle medewerkers. Hierin wordt gereflecteerd en teruggekeken en aan de hand van ambities en doelstellingen vooruitgekeken.
- Voor het personeel is bestuurslid Farnoosh Farnia vertrouwenspersoon. Vanaf 2024 kan het personeel zich ook wenden tot de nieuwe externe vertrouwenspersoon.
- Nowhere zet maximaal in op een divers medewerkersbestand. We kijken voorbij het cv.
- Nowhere houdt de vinger aan de pols als het gaat over de mate van inclusiviteit van onze organisatie. Een goede graadmeter is de mate van diversiteit van onze sollicitanten. Tot nu toe weerspiegelt deze de brede diversiteit van onze verschillende publieken.

Partners

- Nowhere werkte in 2023 net als voorgaande jaren en de komende jaren samen met een grote hoeveelheid organisaties en communities die de mate van inclusiviteit borgt en bevordert. Tegelijk koppelen wij deelnemers, collectieven en communities aan andere 'sferen' en (sub)culturen aan elkaar met events zoals Nowhere Presents en Nowhere Invites. Of een samenwerkingsprogramma met Rijksakademie, van Gogh Museum, Amsterdam Museum of aan bijvoorbeeld het Over het IJ festival. Het team achter Nowhere en Poetry Circle staat open voor signalen en concrete wensen die voortkomen uit onze al reeds zeer brede en diverse achterban.

Nowhere 2024

In 2024 maken wij een kleine pas op de plaats. Dit laatste jaar van de door corona gehavende en door de grote vernieuwingsoperatie gesierde Kunstenplanperiode wordt financieel lastig. Wij kijken met spanning naar de beoordeling van onze Kunstenplannen. Wij verwachten in aantallen iets minder te presteren dan in de afgelopen twee jaar. Toch zien wij nog wel ruimte voor verbetering in het slimmer samenwerken met partners. Wij zullen andere culturele organisaties bijvoorbeeld uitnodigen om leegstaande studio's aan te bieden via onze website, om zo meer culturele ruimte beschikbaar te maken. Tot slot hopen we weer op een echt Nowhere-jaar vol plotwisselingen, nieuwe partnerschappen en onvoorziene programma's.

Begroting 2024

BATEN	Eigen inkomsten	Directe inkomsten	249.598
		Indirecte inkomsten	32.850
		Bijdragen uit private middelen	152.410
	Totaal Eigen inkomsten		434.858
	Subsidies	Structurele subsidies	700.209
		Incidentele subsidies	227.573
	Totaal Subsidies		927.782
Totaal BATEN			1.362.640
LASTEN	Beheerlasten	Beheerlasten personeel	-218.716
		Beheerlasten materieel	-261.312
	Totaal Beheerlasten		-480.028
	Activiteitenlasten	Activiteitenlasten personeel	-699.913
		Activiteitenlasten materieel	-182.699
	Totaal Activiteitenlasten		-882.612
Totaal LASTEN			-1.362.640
Resultaat			0